

Presentació

Escric aquesta presentació amb una satisfacció especial. He remarcat reiteradament que les activitats acadèmiques i oficials que desenvolupa la Secció Filològica és bo que se celebrin també fora de la seu principal de Barcelona, perquè fer-ho permet que estigui en contacte directe amb la realitat de tots els Països Catalans; que conegui de prop les recerques que s'hi duen a terme en l'àmbit de la filologia, la lingüística i la literatura; que pugui enriquir-se de les relacions humanes amb persones i institucions d'arreu dels territoris de llengua catalana, i que aprofiti el privilegi de poder escoltar les exposicions de resultats concrets de la investigació entorn de les contrades que visitem.

Si en aquesta ocasió parlo d'un goig particular a escriure quatre mots en les actes que el lector té a les mans, és perquè en les Jornades celebrades a Sitges iniciarem una pràctica que atorga encara més transcendència a la bondat d'una experiència que ha esdevingut tradició: homenatjar una figura exemplar i singularment destacada humanament i científicament. Per decisió unànime del Ple de la Secció Filològica, tots els actes que tingueren lloc a la vila foren en honor del professor Josep Roca-Pons. Un il·lustre lingüista, membre egregi de la Secció i específicament lligat a Sitges. No puc estar-me de dir que per a mi personalment ha estat i és no solament un exemple de les qualitats més excelses, sinó també un suport i un estímul, que m'han ajudat i m'ajuden constantment en la trajectòria professional i en la vida en general. I he de dir que l'afecte sentit per Josep Roca-Pons no és fruit d'unes relacions directes sovintejades, ja que, com és sabut, el seu mestratge l'exercí en una bona part des dels Estats Units d'Amèrica estant. Tanmateix, els contactes epistolars, les trobades esporàdiques en congressos nacionals i internacionals i, és clar, la freqüència notable amb què vaig poder treballar al seu costat a l'Institut d'Estudis Catalans, un cop va quedar-se a viure a Sitges, han deixat una petja profunda que ha estat guia modèlica per a fer la

tasca que em correspon. Que el lector em dispensi d'aquesta referència tan íntima i potser, doncs, no pertinent, però, si li calgués alguna justificació, recorreria a la manifestació de la convicció que allò que de Josep Roca-Pons ha tingut influència en mi és vàlid també per a tants i tants altres estudiosos de la llengua. És per això que és un Mestre amb majúscula.

Roca-Pons dedicà les seves fatigues professionals a il·luminar qüestions de lingüística i de gramàtica catalanes, amb una visió de la teoria general del llenguatge del tot única i peculiar. Per la qual cosa, les seves aportacions constitueixen un gruix inestimable d'opinions molt innovadores respecte als problemes principals dels sistemes lingüístics i, molt especialment, és clar, del català. Era original, en el sentit més ric del terme; genial, en el sentit més etimològic del mot. Nogensmenys, per damunt de tot, era discret, modest; ni esperava ni volia els elogis que es guanyà amb escriure; li bastava treballar bé; en tenia prou essent un servidor de la ciència i del país; un país que el féu patir per la situació secular de submissió i pel qual lluità amb decisió i fermesa; basti aquí recordar un aspecte de la seva labor ingent: si la llengua catalana és prou coneguda als Estats Units és degut sobretot a la tasca de divulgació que en féu i que podem sintetitzar en la creació de la North American Catalan Society i en la revista que publica. Josep Roca-Pons fou un català universal. Professor de primera categoria. Col·lega col·laborador en les causes justes. Amic lleial. En suma, científic rigorós i ciutadà patriota admirable.

Les Jornades de la Secció Filològica a Sitges han estat possibles per la generosa disponibilitat d'un altre deixeble de Josep Roca-Pons: August Bover, qui n'ha estat l'organitzador i el coordinador. Altrament, l'acollença sense condicions que hem tingut de l'alcalde de la vila ha fet encara més agradable la nostra estada. Sitges és un lloc emblemàtic conegut arreu del món, sia per la situació geogràfica, sia perquè disposa d'un patrimoni, seus culturals i museístiques de primer ordre. No és debades que molts intel·lectuals de diversos camps del saber hi hagin trobat i hi trobin el racó idoni per a treballar permanentment o saltuàriament.

La Secció Filològica va sentir-se honorada quan va rebre la notícia que aquesta vila insigne reconeixia l'excel·lència de la figura de Josep Roca-Pons, dedicant-li una plaça, que fa immortal el seu nom i la seva obra. Ha estat una decisió que honra òbviament el professor, però que alhora magnifica el consistori, perquè saber reconèixer justament la humanitat i la ciència no és dissortadament un tret gaire corrent. És ben cert que, pel que ja he dit, Josep Roca-Pons s'ho mereix de sobres, però no ho és menys que la modèstia a què he fet esment ha actuat com a encobridora de les seves excepcionals virtuts. Això explica en part que no gaudí suficientment de la distinció de què es féu creditor.

Les Jornades, les actes de les quals presentem, tingueren la companyia constant amable de Teresa Boix, l'esposa de Josep Roca-Pons, una persona que ens manté més viu el record del mestre, perquè el seu capteniment és igualment amistós, lleial i generós.

* * *

Ultra el parlament de record que Philip D. Rasico ha dedicat a Josep Roca-Pons, en el vessant lingüístic les Jornades han comptat amb aportacions rellevants d'estudiosos vinculats amb Sitges o amb Vilanova i la Geltrú: Oriol Pi de Cabanyes hi presentà un recull inèdit de mots i locucions de Vilanova i la Geltrú, que en caracteritzen el parlar; Manel Alquézar hi remarcà la importància de la Gramàtica occitana de Josep Carbonell i Gener, i Ignasi Mª Muntaner ens introduí en aspectes diversos de la toponímia de Sitges. En l'apartat de literatura, Montserrat Comas hi explicà l'impuls de Víctor Balaguer en la transformació cultural de Vilanova i la Geltrú; Manuel Jorba, membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, ens hi presentà unes hipòtesis sobre l'obra sainetesca del vilanoví Francesc de Sales Vidal i Torrents; August Bover, coordinador, com he dit, de les Jornades i president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, i Francesc Cortès hi presentaren una comunicació sobre el drama de Ramon Picó i Campamar i Josep Garcia Robles: Garraf. Finalment, no hi podia faltar, òbviament, la referència a Santiago Rusiñol: Vinyet Panyella hi exposà la labor que es proposa el projecte ja avançat de l'edició de l'obra completa.

* * *

Aquestes actes, doncs, recullen l'activitat acadèmica de tots els qui van presentar una ponència en les Jornades celebrades a Sitges, com ho fan les que hem publicat de les celebrades en altres contrades. Però hi ha la novetat que ens agradaria que amb la periodicitat adequada anés deixant de ser-ho: convertir-les en un homenatge modest a una figura científica important. Siguin en memòria de Josep Roca-Pons tots els avenços que les intervencions que segueixen aquestes pàgines representen per a la filologia, la lingüística i la literatura catalanes. Expresso l'agraïment a August Bover, qui n'ha estat l'ànima i qui les ha sabudes dur a bon port amb perícia admirable; és un honor afegit que oferim a Josep Roca-Pons, perquè em consta que la il·lusió i l'encert amb què les ha preparades han estat inspirats per l'estimació que August Bover sent per qui també fou mestre seu.

JOAN MARTÍ I CASTELL
President de la Secció Filològica (2002-2010)
Institut d'Estudis Catalans